

Om 18

3
DE
IOANNE A IESV DILECTO

DISSERIT

HABENDASQVE

A VIRO

SYMME REVERENDO ATQVE EXCELLENTISSIMO

HENRICO EBERH. GOTTLOBIO
PAULO

AD IMPETRANDOS SYMMOS IN THEOLOGIA

HONORES

RECITATIONES SOLEMNES

ET

DISPVATIONEM INAUGVRALEM

INDICIT

D. IOANNES GVILIELMVS SCHMID

ORDINIS THEOLOGORVM H. T. DECANVS.

IENAE

TYPIS GOEPPERDTIANIS.

JOHANNES A TESV DIRECTO

DISSENTIT

PAVLO

AVIHO

SYNOE REVERENDO EXCELLENTISSIMO

HENRICO ERNSTO GOTTLIBIO

PAVLO

ETNOGRAPHICIS SYNOIS IN THEOLOGIA

HONORIS

RECTORIS UNIVERSITATIS

DISSENTATIONEM INNOVATIONEM

INDICIT

D. JOHANNES CALLEIUS SCHMID

ORDINIS THEOLOGICUM M. A. DECA

LENAE

1712 COESTERIANAE

Inter discipulos summi doctoris nostri, Iesu Christi tres praecipue fuisse, quos majori reliquis familiaritate dignatus est Dominus, *Petrum, Iacobum et Iouannem*, ex historia vitae eius satis luculenter apparet. Illos enim solos in gravissimis negotiis perficiendis temporisque momento vel iucundo vel acerbo comites sibi adiunxit. Praesentes fuerunt, cum focrum Petri febris laborantem sanaret, Marc. I, 29. filiamque Iairi in vitam revocaret, Marc. V, 37. Luc. VIII, 51. Comitati eum sunt, cum in monte transfiguratus esset, Mosesve ac Elias ei apparerent, Matth. XVII, 1. Marc. IX, 1. Luc. IX, 28. Tandem eos sibi associavit,

cum in horto Gethsemane ob imminentem acerbissimae mortis sortem summo dolore animique angore afficeretur. Matth. XXVI, 37. Marc. XIV, 33. Hac praerogativa praeclaro, quo erga Iesum ejusque doctrinam affecti fuere, animo dignos se reddidisse discipulos illos, non est dubitandum. Illi enim primi doctrinam ejus amplexi relictis omnibus bonis ac propinquis suis eum confestim subsequuti sunt, ut disciplinam ejus perciperent, Matth. IV, 18-22. Marc. I, 16-20. Luc. V, 10. eumque comitantes prae reliquis doctrinae valde cupidos se praebuerunt, ut ex quaestionibus Marc. XIII, 3. ipsi propositis suspicari licet,

Omniū autem dilectissimus Domini discipulus IOANNES Zebedaei filius fuisse videtur, quippe qui τὸ μαθητὴς, ὃν ἠγαπα. s. ὃν ἐφιλει ὁ Ἰησοῦς cognomen accepisse dicitur Ioh. XIII, 23. C. XVIII, 26. C. XX, 2. C. XXI, 7. 10. Dubitari quidem posset, utrum vera sit haec relatio, an inter fictas referenda, quum reliqui scriptores sacri hac de re taceant, et cognominis tam honorifici Ioannes solus mentionem faciat. Quod si enim scriptor historicus talia de se refert, plerumque ostentationis et gloriae cupidinis suspicionem excitat, certe proprio testi-

monio

monio tanta fides tribuit nequit, quanta aliorum auctoritati. At *Ioannes* tam praeclara integritatis et in describenda historia magistri sui sinceritatis documenta edidit, nec non post resurrectionem Christi adeo infucata virtutem coluit et Christianis commendavit, ut credibile non sit, eum tali mendacio lectores suos fallere potuisse; quemadmodum valde imprudenter egisset, si facta fingere conatus esset, quae ab aliis facile refutari potuissent. Praeterea, genuinam hanc personae *Ioannis* designationem esse, inde majorem veri speciem accipit, quod apostolus, si de se ipso factum memoratu dignum narrat, nunquam nomine suo se appellare, sed descriptione tunc temporis usitata uti solet.

Quod si vero nobis persuasum esse debet, *Ioannem* revera *κατ' ἐξοχὴν* discipulum illum appellatum esse, quem *Iesus* amavit, operae pretium est, uberius indagare, unde singularis iste Domini erga *Ioannem* amor profectus sit.

Plerumque causa huius praerogativae in praeclara animi indole huius discipuli, ejus lenitate et mansuetudine, eximio in magistrum suum amore et ardenti doctrinae illius tuendae et propagandae studio quaeritur, quod quidem ex argumento scriptorum suo-

rum, historiae evangelicae et epistolarum apparere putatur, quippe quae non luculentis tantum firmissimae fidei et ardentissimi amoris erga Iesum tanquam Messiam documentis, sed vividis etiam amoris Dei ac Iesu Christi erga homines descriptionibus et gravissimis ad amorem mutuum cohortationibus repleta sint. Ad *posterius* vero quod attinet, ex illa animi indole, quam in scriptis suis declaravit *Ioannes*, ad eam, qua tempore Iesu Christi praeditus fuit, concludi nequit, cum post resurrectionem et ascensum Domini in caelum illa procul dubio admodum emendata et perfectior reddita est. Ad *prius* ergo attentio nostra dirigenda est et accuratius disquirendum, utrum laudata illa animi indole praeclara reliquos familiares Iesu *Petrum* et *Iacobum* revera superaverit *Ioannes*.

Hujus eminentiae autem nulla manifesta in narrationibus evangelistarum testimonia extant, contrarium potius facili negotio evinci potest. Etenim *Ioannes* ex eorum quidem numero fuit, qui primi affectis Iesu se adjunxerunt. Sed *Iacobo* fratri suo, *Simoni Petro* et *Andreae* eadem laus est tribuenda, Matth. IV, 18-22. Marc. I, 16-20. Luc. V, 10. Forsitan etiam discipulus ille fuit, qui Dominum, cum capti-

captivus abduceretur, in palatium sacerdotis summi sequebatur, Ioh. XVIII, 15. sed Petrus idem etiam fecit, eodem enim loco c. 16. narratur, alterum discipulum, Petro foris adstante, a janitore impetrasse, ut Petrum intrmitteret. Praeterea *Ioannes* quidem delicti, quod *Petrus* commisit, negans, se Iesum, doctorem suum nosse, noxium se non reddidit. Ioh. XVIII, 15-18. 25-27. Sed *Ioanni* criminis hujus perpetrandi opportunitas non fuit. Sive enim ἄλλος μαθητής, de quo sermo est, non fuit, sive si idem fuit, meritum aliquod ob hanc malam actionem intermissam ei nullo modo adscribi potest, quoniam a nemine interrogabatur et summo sacerdoti notus, parum ex confessione libera metuere poterat. Tandem *Ioannes* nuncio de resurrectione Domini accepto primus fuit ad sepulchrum apertum accurrens, *Petrus* autem eum statim secutus est. At praeter ea, quae modo commemoravimus, nihil in evangeliiis reperitur, quod *praestantior* *Ioannis* virtutem testificetur.

Contra de *Simone Petro* plura narrantur omni laude digna, quibus omnibus reliquis discipulis ac praesertim *Ioanni* longe antecelluit. Saepius enim occasione data virtutis ac

pietatis sane infucatae, ardoris discendi non
 vulgaris, *πισεως βεβαιου*, propensionis purae et
 immutabilis erga Dominum, fiduciae in eum
 collocatae firmissimae fidei et constantiae nec
 non fervoris summi in tuendo magistro suo
 ejusque doctrina, plura et validiora specimi-
 na dedit. Quanta cupiditate flagraverit *Petrus*
 cognitionis doctrinae Iesu Christi amplifican-
 dae, ex quaestionibus elucet saepius magistro
 suo eum in finem propositis, ut dilucidius
 sibi explicentur ea, quae in institutione illius
 non perspicue intellecta fuere, ut Matth. XV,
 15. Luc. XII, 41. Matth. XVIII, 21. Marc. XI, 21.
 Quanta in eo fuerit *πισεως* virtus, egregia illa
 professione fidei satis declaravit, cum disci-
 pulos interrogaret *Iesus: qualem vos putatis me*
esse? et ille omnium nomine responderet: *tu*
es Christus Dei viventis filius, ita ut magna lau-
 de Dominus eum condecoraret. Matth. XVI,
 16-20. Marc. VIII, 29. Luc. IX, 20. Quanta
 porro fiducia in auxilio Iesu collocata praedi-
 tus fuerit, historia piscatus mirandi, et prom-
 tus animus docet, quo mandato Domini, rete
 suum in aliquo loco ejiciendi, satisfecit, pro-
 sperum eventum expectans. Luc. V, 3-5.
 Quanta porro animi inclinatione in doctorem
 suum propenderit, quantaque fide et obser-
 vantia totus ei addictus fuerit, multa exem-
 pla

pla in historia evangeliorum enarrata confirmant. Semper enim primus fuit, qui Christo adventanti statim se obviam daret, ut Matth. XIV, 28-31. Ioh. XXI, 7. eundem cruciatus mortemque suam praenuntiantem bona mente valde reprehendit, Marc. VIII, 31, 32. multis discipulis Iesu aliquando ab eo discedentibus fidei constantiam duodecim apostolorum nomine his verbis declaravit: *nunquam te deseremus, domine, tu aeternae vitae doctrinas proponis, et nos credimus ac novimus, te esse Christum, viventis Dei filium.* Ioh. VI, 66-69. Deinde cum Iesus discipulorum pedes lavaret, id quidem primo permittere noluit, Iesu autem respondente: *nisi te laverō, non amplius socius et amicus meus eris,* statim: *domine, inquit, non solum pedes meos laves, sed manus etiam atque caput.* Ioh. XIII, 5-9. Praecipue huc referenda sunt consilium ejus non stabile quidem attamen fixum, Dominum nunquam nec deserendi nec abnegandi, carcerem potius et mortem cum eo adeundi, Matth. XXVI, 33-35. Marc. XIV, 29-31. Luc. XXII, 31-34. Ioh. XIII, 36-38. et facinus illud temerarium, cum magistrum suum stricto gladio contra aggressores ejus defenderet et pontificis servo auriculam amputaret. Matth. XXVI, 51-54. Marc. XIV, 47. Luc. XXII, 50. Ioh. XVIII, 10. 11.

Altera ex parte negari quidem nequit, *Petrum* nonnumquam praecipitato animo egisse et locutum esse, ita ut reprehensionem Domini sibi contraxerit. At *Ioannes* non minus sermonibus et actionibus suis interdum indignationem ejus excitavit, et utriusque erroris attente et sine partium studio consideratis statim apparebit, *Ioanni* majorem culpam quam *Simoni Petro* tribuendam esse. Hic enim ex imprudentia et bono plerumque consilio lapsus est, ille autem animum aliqua ex parte depravatum prodidit.

Simonem Petrum acriter objurgavit Iesus, quum consilium quod ceperat mortis obeundae reprimere studeret, at non propter malam his sermonibus declaratam intentionem, sed quia sinem universo generi humano saluberrimum impedire conabatur. Marc. VIII, 31. 32. Grave etiam Petri omnino delictum fuit, quod iteratis vicibus negavit, se doctorem suum sibi amicissimum et optime de se meritum nosse, idque mendacium juramento atque diris confirmare studuit, quamvis tam suaviter et amice commonitus erat et fidem inviolatam usque ad mortem promiserat. Matth. XXVI, 69 - 75. coll. c. 33-35. Sed timore tantum percussum et inopinatis

natis quaestionibus turbatum, fidem suam atque propositum per breve tempus *Petrum* oblitum esse apparet; quemadmodum bonitatem animi sui poenitentia sincerissima et lacrymis uberrime effusis satis superque declaravit. Ita etiam improvida illa actio, qua stricto gladio amicum et doctorem suum defendit, non magno vitio ei verti potest, quoniam optimo animo id fecit, quare etiam leviter tantum eam ob rem a Iesu correctus est. Matth. XXVI, 51 - 54. Joh. XVIII, 10. 11. Et si forte quis male accipit, quod in summo angore Christi secure dormiverit, cogitandum est, reliquos discipulos et ipsum *Ioannem* hac infirmitate oppressos fuisse. Joh. XXI, 5 - 19.

Quod vero ad *Ioannem* attinet, is sine dubio majori se reprehensione dignum reddidit. Hic enim primo magna commotione animi Domino narrat, se aliquem daemona in nomine Iesu ejicientem vidisse eumque prohibuisse, quoniam ex numero asseclarum Iesu non fuerit, Marc. IX, 38. Quis vero non invidiae vestigium aliquod hic animadvertet? Majorem autem reprehensionem illius sentiendi ratio Luc. IX, 51 - 56. commemorata meretur. Iesus et discipuli ejus Hierosolyman profecti in Samaritanorum vico diversorium quaesiverunt, incolae vero illius admittere

tere eos noluerunt, quoniam Hierosolyman ire visi sunt. Tum *Ioannes* frater ejus et *Iacobus* statim irato animo eum rogarunt, ut ignem de caelo descendere jubeat, qui eos conficiat, ut quondam *Elias* id etiam fecerit. Quantopere his verbis fratres isti infensum et inimicum animum et vindictae cupidinem manifestaverint et quantam indignationem haec indoles animi ab ingenio religionis magistri sui plane aliena mereat, ipse Dominus dilucide et satis fortiter docet, illis respondens: *!! an nescitis, cujusmodi spiritus filius vos fitis? Nam hominis filius non perditum venit vitas hominum, sed servatum.* Denique arrogantia et superbia non exigua, gloriaeque avaritia *Ioannem* et *Iacobum* praeditos fuisse, ex eo apparet, quod praestantiores se habebant reliquis discipulis et non verebantur Dominum rogare, ut summus in regno Messiano (quod terrestre esse putarunt) locos ad dextram et sinistram solii regii sibi concedat, ita ut indignationem reliquorum discipulorum sibi consciscerent, et repulsam petitionis suae injustae paterentur. Matth. XX, 20 - 23. Marc. X, 35-37. Talem dignitatis aemulationem et ad principatum adspirantem animum in *Simone Petro* non deprehendimus. Is enim meritum aliquod sibi tribuens, quod totum se Iesu
 Chri-

Christo ejusque doctrinae dicaverit, reliquos discipulos non exclusit, sed ad eos etiam honorem hunc pertinere putavit. Itaque non suo tantum sed amicorum etiam nomine praemium pietatis suae petiit, *Domine*, inquit, *ecce nos omnia reliquimus teque secuti sumus, quid ergo inde assequemur?* Has preces igitur Christus non reprehendit, quin largissimam etiam remunerationem fidelitatis suae petentibus promisit. Matth. XIX, 27-29.

Quae cum ita sint, in historia vitae et actionum *Ioannis* nihil reperimus, quod iustam causam praecipui amoris Iesu et primariae in eum collatae dignitatis exhibeat. Potius ita coram discipulis suis Christus se gessit, ut concludere liceat, eum *Simonem Petrum* amore et observantia reliquis omnibus anteposuisse. Nam ob praeclaram ejus confessionem fidei antea laudatam cognomine Petrus (a $\pi\epsilon\tau\rho\alpha$ deducto) $\Gamma. \text{Κη}\Phi\alpha\varsigma$ (Gal. II, 9.) eum condecorat, hoc praeconio adjecto: *super hac petra constituam meam ecclesiam et orci portae eam non superabunt*; ac simul munus doctoris ecclesiae et auctoritatem ecclesiasticam his verbis ei assignat: *caelestis regni claves tibi trado, ac quidquid ligaveris in terra, ligatum erit in coelis, et quidquid in terra solveris, erit solutum*
in

in caelis. Matth. XVI, 16-20. Saepius quoque sermonem ad eum solum dirigit, ut Luc. VII, 40-47. a perfidia et inconstantia amice eum dehortatur, certo sperans, eum post conversionem suam in fide confirmaturum esse fratres suos; Luc. XXII, 31. 32. quemadmodum tristissimo illo tempore, quo protervi homines faciem ei conspuere, colaphos impingere, alapis eum ferire et indigno modo cavillari audebant, attentionem suam adhuc amico suo labenti consecrat et facie tristi sed amoris plena eum intuens memoriam promissi sui excitare et ad resipiscentiam ducere studet. Matth. XXVI, 66-75. Luc. XXII, 61. Angeli etiam post resurrectionem Iesu mulieribus mandant, ut *Petro* praesertim reditum ejus in vitam nuncient. Marc. XVI, 7. Ipse tum *Petro* apparet, tristia fata et martyrium ei annuncians, ter eum interrogavit; *num plus reliquis discipulis me diligis?* et amoris fide a *Petro* accepta denuo munus pastorale ei tradit.

Tanta benevolentiae singularis erga *Ioan-*
nem documenta Christus non edidit. Illi enim et fratri ejus Iacobo nomen Βουεργης (ex *בני רגל* sine dubio deductum) imponit, quod quidem per *υιοι βροντης*, filii tonitru explicatum Marc. III, 17. et, quemadmodum videtur, a gravi ac
fer-

fervida dicendi facultate, qua praediti fuerunt, desumptum est. Magis autem cognomen hoc cohaerere cum fervore illo improvido, quem in regione Samaritana fratres illi ostenderant, cum fulmen atque tonitru ad destruendum vicum e caelo elicere cuperent, majori probabilitate gaudet. Deinde valde honorificum *Ioanni* quidem fuit, quod in coena paschali, primum a latere Domini locum occuparet; Ioh. XIII, 23. 25. sed hoc semper factum esse et hunc ordinem in coena accumbendi lege quasi ac consuetudine constitutum fuisse, ex relationibus evangelistarum non apparet. Porro certissimum praecipui amoris Iesu erga *Ioannem* testimonium id videtur esse, quod cruci affixus moribundus adhuc matrem suam dilectissimam familiari suo *Ioanni* Iesus commendaverit, dum matri suae dixit: *mulier, ecce filius tuus*, et *Ioanni, ecce mater tua*. Joh. XIX, 26. 27. Et negari omnino nequit, familiaritatem et amicitiam erga *Ioannem* Christum his verbis declarasse magnam, sed quod ex omnibus reliquis discipulis, eum maxime dilexerit, ex hoc facto non satis clarum est. Nam *Ioannes* solus crucem adfuit et opibus prae reliquis praeditus fuit, adeoque Iesus in ultimo vitae suae momento non alio modo sustentationi matris suae

confu-

confulere poterat, nisi quod eam curae amici sui dilecti, quem solum sub cruce conspiciebat, studiose commendaret. Tandem neque ex eo, quod Joh. XXI, 20-23. Iesus vitam longam et mortem non violentam Joanni praedixisse videtur, argumentum pro amore illo praecipuo peti potest, quoniam multae aliae causae hujus beneficii singularis cogitari possunt.

Hac igitur quaestione omni ex parte considerata, nihil est, quod in historia evangelica vel indicium certum singularis Jesu in Joannem amoris vel justam causam hujus inclinationis praecipuae praebet. Et si quis forte credit, in eo quaerendam esse causam illam, quod *consanguineus Domini Ioannes* fuerit, ut quidam putarunt, id ex historia evangeliorum non elucet, nam Jacobum illum, cujus mater Maria matris Jesu soror erat, neutquam fratrem Joannis Zebedaei filium, sed alterum Jacobum, Alphaei filium fuisse, omni dubitatione caret. Matth. X, 3. Marc. III, 18. coll. Joh. XIX, 25. Galat. I, 19.

Attamen *Ioannes* diserte *discipulus ille, quem Iesus dilexit*, adpellatur. Nihil ergo restat, quam ut dilectionis hujus causam non in eximia animi ejus indole s. caractere morali, quo

quo reliquos omnes discipulos superaverit, sed in naturali potius animorum conjunctione, quam *συμπάθειαν* vocant, quaerendum esse, adeoque amorem hunc non rationalem sed pathologicum fuisse, credamus. Haec *συμπάθεια* s. mutua propensio plerumque intimam amicitiam gignit, quae quidem tam qualitatibus animi bonis detectis, quam consuetudine quotidiana magis magisque conservatur firmiorque redditur. Talem sympatheticam inclinationem inter Jesum et Joannem obtinuisse, admodum verisimile est. Quam vero si revera adfuisse statuimus, omnia in disquisitione nostra clara atque perspicua redduntur, contra illa negata res valde obscura et implicata manet. Etenim si talem *συμπάθειαν* in animis Jesu et Joannis adfuisse sumimus, non amplius est, quod miremur, non PETRUM sed JOANNEM *discipulum a Jesu dilectum* adpellatum esse; et haec utriusque singularis propensio praeter alias rationes efficere potuit, ut *Joannes* in coena paschali, forsitan etiam alio tempore in gremio magistri sui accumberet, utque Jesus matrem suam ejusdem curae atque tutelae moribundus unice commendaret.

In hac singulari animi inclinatione, qua in *Joannem* propendit *Dominus*, nihil est quod

b

repre-

reprehensionem aliquam mereatur. Potius fides ejus summa in colendo justo atque aequo, inclinationis reluctantis nulla habita ratione, ab omni partium studio aliena mens et amor purus erga omnes discipulos suos pro merito cujuslibet demonstratus, indoles animi omni admiratione nostra digna est, digna quae ad imitandum nobis proponamus, omnibusque consuetudine intima cum alio junctis etiam atque etiam commendemus. Etiam si enim Joannes discipulus erat, quem ipse naturae instinctu praeter caeteros diligebat Dominus, tamen eum reliquis nunquam anteposuit, quin Simoni Petro potius ob fidem, amorem ac virtutem ejus eximiam, majora ac crebriora Joanne amoris et magnae opinionis documenta dedit. Hoc praeclaro exemplo incitati et officii sanctitate commoti, si firmiorem quidem cum eo societatem iniverimus, cujus animum ipsa natura *συμπαιθεα* quadam nobis junxit, tamen reliquos homines pro eo ac merentur sine partium studio amore puro et actuoso amplectemur, inclinationum incitamenta cum rationis praeceptis felicissime conjungemus et uberimos tum ex virtute nostra tum ex liberalitate naturae et amoris dulcedine fructus percipiemus.

Sed

Sed haec omnia eum tantum in finem praemissa sunt, ut officio mihi tradito suavissimo et exoptatissimo satisfaciam. Nimirum solemnia inauguralia summorum in Theologia honorum CANDIDATI longe dignissimi, indicenda sunt. Cujus in rempublicam nostram litterariam merita praeclara, laudabilis vitae studiorumque, quam secutus est, ratio, munera ab eo gesta et scripta eruditionis copia repleta omnibus quidem nota sunt. Attamen ipsum his de rebus suis uberius exponentem audire Lectoribus gratum et acceptum erit.

HENR. EBERH. GOTTLÖB PAULUS, natus a. d. 1. Sept. MDCC LXI. Leonbergae, in oppido Würtembergici Ducatus, Stuttgartiae urbi vicino, matre MARIA CHRISTINA KOESTLINIA, cuius fida, pia, amabili cura quatuor liberos adhuc parvulos a. d. 5 Dec. 1767. praematurum fatum orbavit, patrem habuit GOTTLÖB CHRISTOPHORUM, eo tempore sacrorum coetus Leonbergensis Diaconum. Is ipse literis philologicis accurate imbutus, mathematicum nec non philosophiae Leibnitianae studiis copiose instructus, Theologiae vero ex doctrina Canziana, multo tamen magis ex religioso et interno sensu, experimentis, quae non dissimulabat, mysticis post mortem coniugis accenso, quam vivacissime addictus, non educationi soli sed et institutioni liberorum, meae impri-

memis, tempus operamque indefessa fide atque metho-
do prudenti aequae ac constanti impendit; ita quidem,
ut, Alexandri verba apud Ciceron. l. 3. de orat. pio
affectu repetituri, eidem viro et quod viveremus et
quod honeste vivamus, nos debere nunquam obli-
viscamur.

Ex quo meum pueri animum, ad medicinae
studia antea vergentem, Theologicarum rerum, ex
patre subauditarum, penitus vero nunquam meis ip-
sius oculis cognoscendarum cupiditas occupaverat in
dies confirmator, patris disciplina consilium hoc, non
suasit sed permissu tamen ipse captum, necessariis
utriusque philologiae subsidiis mature parandis ma-
ximopere adjuvabat. Omnem praeterea filii indolem
non unice exercitatione in literis aetati illi aptis quo-
tidiana, sed continua etiam de omnibus, quae ad mo-
res pertinent ingeniumque alunt atque excitant, cu-
ra ac diligentia formare, ea vero opera splendorum
opum ac patrocinii defectum compensare suis-
que viribus explere feliciter conatus est. Quod pue-
ritiae meae moderamen paterna auctoritate, pro-
bitatis exemplo ac solertia tenuitatem corporis inge-
niique puerilis tueri et provehere satagens dum gra-
ta mente nunc, ut saepe, recolo, omnibus parentibus
id unum, ut salutem liberorum ac felicitatem omni-
genam ab istis aetatis educationisque primordiis pen-
dere teneant, alta voce acclamare posse optarem.

Quid-

Quidquid enim debitae laudationis ad patrem optimum inde hoc meo nomine pertineret, id, cum ante quadriennium et quod excurrit, mortalibus rebus ipse excefferit, omnesque terrenae vitae et conflictationes et amoenitates pone reliquerit, nunc, eheu, non nisi superstitibus dictum esse potest.

Futuris Theologis Württembergia, ex quo Luthero duce ad Protestantismum religiosum reformata est, per coenobia aliquot olim monastica scholas aperuit philologicas et philosophicas, quibus per quadriennium praeparati iuvenes dehinc ad quinquennium academicum Tubingam progrediuntur. Cui potissimum otio ad studia literarum, cursu in novum usque annum satis diuturno, prosequenda dato, utinam ubique terrarum aequae felici! debent literarum theologicarum alumni Würtbergenfes, quidquid fere bonae frugis ex institutis illis publicis redundat. Utut nimirum patriam habuerim in recipiendis paedagogorum recentiorum novis formis non admodum celerem, docentium tamen labor, cum discentes ad multiplicem lectionem et propria in adsequendo literarum sine pericula facienda tempus non destituat, fructu suo nec caret nec unquam carebit. Sensim potius velut sine sensu succrescit illa seges perque omnem illam terram absque intempestivo plausu strepituque maturitate se diffundit ea, quae ut subinde laetior pleniorque fiat procerum curis ad res scholasticas

stias emendandas magis nunc conversis, bonus quisque optabit.

Inde a quarto decimo aetatis anno Blaubirae institutione doctissimorum virorum b. KAEUFELINI, b. GMELINI, b. KUEBLERI, ac venerandorum virorum GAUMII, deinde post biennium Bebenhusae WILDII ac SCHELLINGII doctrina fruius sum. Inprimis b. KUEBLERI disciplina ac SCHELLINGII, qui etiam extra patriam eius modi scriptis merito innotuit, eruditione ad orientalium literarum adyta admotus, Tubingae virorum celeberrimorum, SCHNURRERI ac STORRII criticis ac philologicis copiis longe amplissimis methodoque accuratissima ad libros sacros mea etiam ipsius intelligentia, sollicito immo anxio veri studio excitata, perscrutandos expeditius uti discebam. Insimul autem Ill. ROESLERI in historico - ecclesiasticis insigni perspicacia excitatus novum quasi ad stadium introducebar. Quod utrumque studiorum genus dum animum Theologiae cum evictione perspicendae intentum maxime occupabat, mathematicum autem rudimenta ego proprio ausu prosequerbar, aliorum etiam inclutae Academiae Professorum doctissimorum, in logicis et metaphysicis b. PLOUCQUETI, in physicis b. KIESII, in ethicis ac psychologicis Ill. BOECKHII, in exegeticis et chronologicis S. R. UHLANDI, in dogmaticis b. SARTORII et b. HEGELMAIERI, virorum laude mea non indigentium, luce publica usus sum

sum privataque etiam plurimum ex his benevolentia gavissus et erectus. Praeterea FLATTII GAABIIQUE, nunc ibidem Professorum, SCHOLLII quoque qui interim inter Batavos educationi doctisque aliquot libris ex ista regione cum Germania communi-candis operam dedit, ac SEYFFERI, Professoris nunc Göttingensis aliorumque aequalium amica et arctior consuetudo, cum et mentem ad communia studia acue-rit, facilius ita perpoliendam et dulcis amicitiae sen-su dies istos vitae adolescentis candidiores perfuderit, maximis mihi in bonis ponenda erat.

Magisterii philosophici honores, primo (inter aequales loco, obtinui 1781. scriptis Obsf. philo-logico-criticis ad vaticinia Jesaiae, quas Praefide Cel. Schmurrero defendi. Theologi-cum deinde trimum cursum absolvi Dissertatione b. HEGELMAIERI publice defensa editoque libello: exegetisch-critische Abhandlungen (8. 1784.) qui exegetica quaedam V. et N. Ti atque Evangelium a Justino martyre usurpatum sex dissertationibus illustrare tentavit.

Iam Tubingae atque antea, instituendis etiam aliis continuam operam impendi, docendo discere an-nisus. Eandem postea in domo dilectissimi Patru, nunc Soceri, THEOPH. FRIED. PAULUS, oppidi agrique Schorndorfensis Praefecti, in binos eius filios

natu minimos, mox in classen oppidanæ Scholæ pri-
 nam integram collocavi rebusque paedagogicis ex ip-
 sa etiam praxi habilem me reddere studui. Unde
 factum est, ut a Patrono animi nobilitate ultra
 splendida proavorum imagines illustri L. B. DE
 PALM, ad iter literarium per Germaniam suscipien-
 dum liberaliter instructus atque publicis etiam eccle-
 siastici aerarii sumptibus eo destinandis adiutus, profe-
 ctionis scopum in paedagogicis cuiusvis generis institu-
 tis, id est Academicis, Gymnasticis civiumque omnium
 formationi apertis diligenter visendis potissimum mihi
 praefigerem. Praeterea vero praemeditatis nonnul-
 lis disquisitionibus intentus, bibliothecas aliosque the-
 sauros literarios, viros etiam eruditos multa cum vo-
 luptate et utilitate adii, tramite per Onolsbacum,
 Norimbergam, Erlangam, Bambergam, Banzium,
 Coburgum, Gotham, Vnariam, Ienam, Halam,
 Lipsiam, Dresdam, Vitebergam, Dessaviam, Be-
 rolinum, Reckhanum, Magdeburgum, Helmstadium,
 Brunovicum, Guelpherbytum, Goettingam directo.
 Qua absoluta periodo cum Patroni munificentia ul-
 tro Angliam adeundi facultatem mihi concederet, Bi-
 bliothecae Göttingensis copiis instructissimis et selectis-
 simis promteque apertis per hyemem ad praeparanda
 itineris molimina ea ratione adiutus sum, quam in
 dies magis necessariam et desiderabilem aliae nostrae
 literarum Universitates omnes a Principibus Musa-
 getis votis expetunt ardentissimis. Unde inter alia
 opu-

opusculum enatum est, in annalibus litt. Helmstadiensibus editum, Catalogus nempe accuratior *Mssorum* versionis Syrae Philoxenianae, cuius quippe penitus beneficio editoris, Cel. *WITTHII*, Oxonii cognoscendae spes praeferat.

In itinere per Hollandiam Amstelodami, Lugduni, Hagae, literarii generis varia collegi, Londini in Museo Britannico et alibi Codicum N. T. manuscriptorum notitiae acquirendae studui, Oxonii vero imprimis ex Orientalibus *Mstis* arabicis, syriacis, sabcis meos in usus, quantum per tempus licuit, converti; Cantabrigiam deinde et Parisios non librorum quidem causa sed magna tamen animi cum delectatione vidi. Neque hebetior est ad hanc usque horam multiplicis illius per omne hoc iter iucunditatis atque ad acuendum humanitatis sensum aequae ac literarum studium proficuae experientiae recordatio, quam quidem ea tum fuerat, cum Argentorati adhuc et Carolsruhae sic, ut finis laetus feliciter coeptis et peractis imponeretur, benignissime acceptus, per ridentia patriae rura ad dulces pristinae amicitiae complexus fautorumque piam venerationem redux properarem. Vivit potius atque, dum spirem, vivet tot *Virorum*, quorum doctrinam, prudentiam, humanitatem per tempus illud nimis fugax coram expertus sum, benivola in me et saepius recolenda imago, vivit operae et benignitatis ad consilia itineris iuvanda

a multis bonis impensae memoria; vivit in primis iuxta cum aspectu propioris atque multorum in me beneficiis abundantis Germaniae, fortunatae illius insulae, gentis strenuae et mirifico libertatis atque ingenuitatis sensu confirmatae virorumque ibi prae multis mihi colendorum reminiscencia, magnetis ad modum mentem nunquam non attractura.

Transacta protectione cum in eo esset, ut Tubingam Magistri Repetentis officia in Collegio Theologico obiturus reverterer, Iena nostra, ubi per sex septimanas in itinere pluribus atque inter hos optimis viris innotueram, ad capeffendum munus Professoris Orientalium literarum me accersivit. Cuius adeundi opportunitas cum Julio demum mense 1789. permissu summorum Württembergiae procerum mihi libera esset, comitatus a dilectissima coniuge, paucis diebus prius mihi nupta, CAROLINA FRIDERICA ELISA, e Paulina gente, antea iam mihi consobrina atque nunc extra patrios etiam fines amantissime sequaci, hanc literarum Universitatem multis ex partibus mihi hucusque incundam attigi. In qua, postquam operae meae in literas orientales et biblicas ad Theologos liberali eruditione philologica praeformandos per quadriennium collocatae non omnino displicuissent, Doederleinio praematura morte erepto ad Professionem Theologiae primo honorariam, mox ordinariam, me transferre Serenissimis Academiae Nutritoribus

ribus clementissime visum est. Quod munus cum primo interim tempore a necessaria auditoribus theologiarum lectionum serie inchoandum eorumque studiis votisque in hoc ante omnia cum voluptate a me satisfaciendum fuisset, iam nunc etiam meo desiderio, ad Collegium venerandorum theologi ordinis Duumvirorum desinato loco accedendi, viam aperire suscipi, oblataque Viris, qui Ordinem hunc iam ornant, summe Reverendis et Excellentissimis Dissertatione, Cerinthi atque inde Iudaeochristianismi et Apocalypseos Canonicae historiam illustratura summos academicos in Theologia honores rite obtinendi veniam impetravi. In his maiorum instituta fideliter sequi paratus, nihil hac vice superesse mihi video, praeter hoc, ut scriptorum antea nondum memoratorum indicem subiungam. Illa vero, ut annorum ordine se excipiunt, haec fere sunt:

1787. Erklärung und Uebersetzung des hohen Lieds. Im Repertorium für bibl. und morgenl. Litteratur P. XVII.

— Ueber das zweite Buch der Makkabäer in Hrn. Hofr. Eichhorn's Allg. Bibliothek der bibl. Litteratur 1 Bd. II St.

1788. Ueber einen Auszug aus einer jüdischen Chronick in Cochin. Ebendaf. 1 Bds VI St.

1788.

1788. *Predigten über Einheit und Geistigkeit Gottes und über den Glauben, als Grundwahrheiten des Christenthums.* (Lemgo 8.)
1789. *Abdollarphi Compendium Historiae s. Memorabilium Aegypti arab.* edit. a Ios. White, c. praef. mea. Tubingae 8.
- — *Diss. inaug. de Versionibus VII. Pentateuchi arabicis ex Bodleiana Bibliotheca nondum editis.* Ienae.
1790. *Neues Repertorium für bibl. und morgenländ. Literatur* I, II, Th. (1791, III, Th.) *ibid.*
- — *Compendium Grammaticae arab. ad ingenium linguarum orient. magis accommodatum, cum progymnasmatibus lectionis arabicae.* *ibid.*
- — *Bibliothek von Anzeigen und Auszügen kleiner, meist akadem. Schriften.* 1 Bd. (II Bd. 1792, III Bd. 95.) *ibid.*
1791. *Saadiae Phiumensis versio Iesaiæ arab. primum edita, in modum Chrestomathiae perpetuo vocum indice illustrata.* I, (II, fasc. 1792,) *ibid.*
- — *Philologischer Clavis über die Psalmen.* *ibid.*
- — *Memorabilien, eine philosophisch - theologische Zeitschrift.* I Stück (II, III, 1792, IV, V, 93, VI, 94, VII, 95.) Leipzig.
1792. *Sammlung der merkwürdigsten Reisen in den Orient.* I Th, II Th, (III Th, 1794.) 8. Jena.

1793.

1793. *Philologischer Clavis über den Iesaias* ebend. II

1794. Progr. Pasch. *Stricturae ad quaestionem: unde internus religionis cum externa civitatis salute consensus pendeat.*

— — Einleitung zum VIII. Bde von der zweiten Abtheilung der allgemeinen Sammlung historischer Memoires: herausg. von Schiller.

1795. Einleitung zum IX Bde dieser Memoires, auch *Vorrede und Anmerkungen* zu Joinville's Denkwürdigkeiten aus dem Leben Ludwigs des Heiligen.

— — Progr. Pasch. *de custodia militum ad sepulcrum Jesu.*

— — *Neues theologisches Journal.* Jahrgang 1795.

Vitae notitiam ampliolem rogatus dedi 1793. in *Beyers* Allg. Magazin für Prediger VII Bd. III Stk. cui sculptam faciei imaginem addidit artifex solertissimus, Lipsius, maiori forma etiam seorsim excusam. Aliam formam exhibent Ven. Hassencampii *Annales Theologici.* Quae ad diaria literaria recensendis libris contulerim, locum heic non inveniunt.

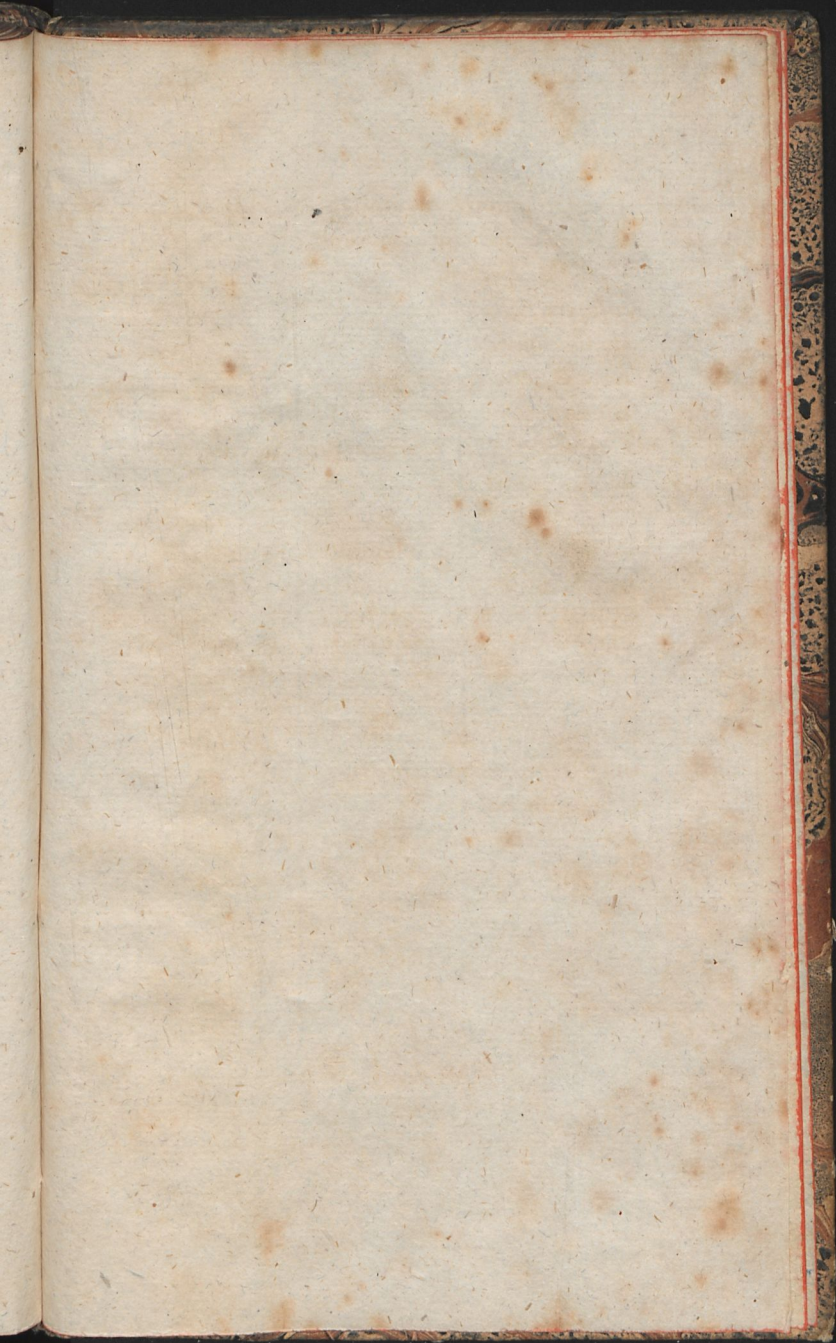
Iam ut omnia ex instituto majorum rite perficiantur, Vir SUMME REVERENDVS ATQVE EXCELLENTISSIMVS craftino die horis XI, et
II.

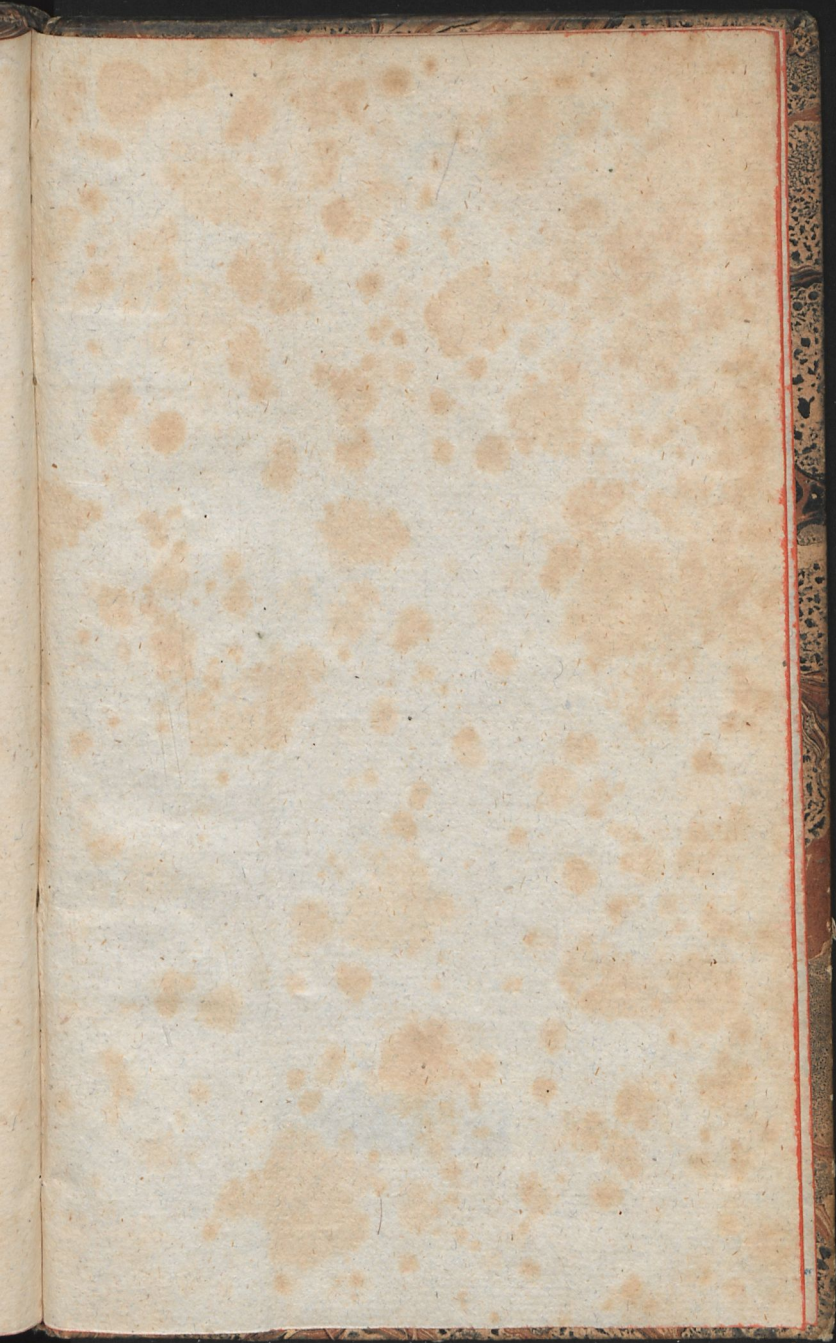
II. praelectiones solemnes de consilio evangelii
 Johannei habebit, perendie autem historiae
 Cerinthi partem priorem ad Judaeochristia-
 nismum et canonicae Apocalypseos fata illustran-
 da pertinentem, inauguralem Dissertationem
 ante et post meridiem defendet. Quibus om-
 nibus peractis summi in Theologia honores in
 Candidatum doctissimum pro suis meritis pu-
 blice conferentur.

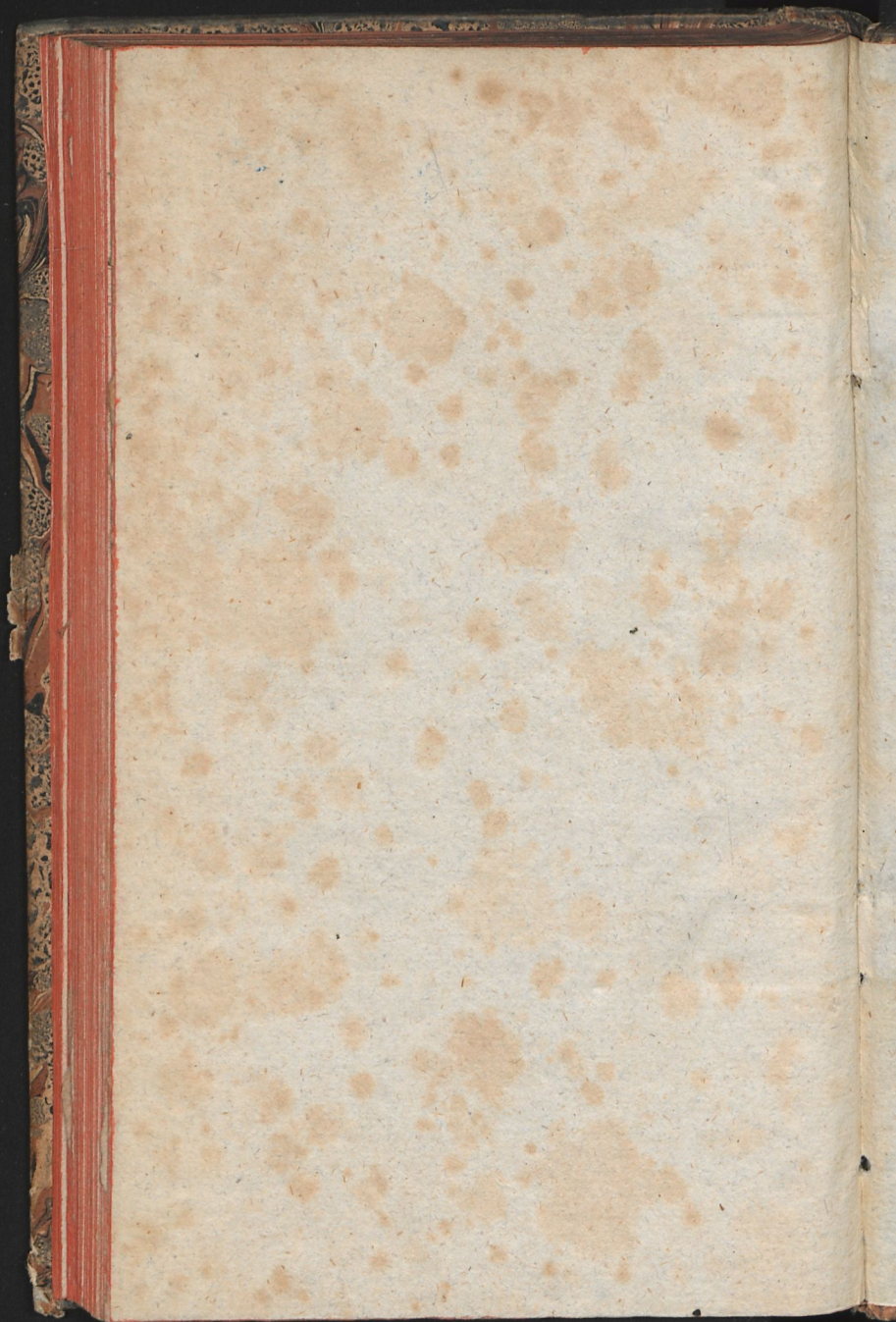
Cui utrique solemnitati ut interesse ve-
 lint MAGNIFICVS ACADEMIAE PRORECTOR, ILLV-
 STRISSIMI S. R. I. COMITES, PATRES CONSCRIPTI
 VENERANDI, RELIQVI PROFESSORES ET DOCTORES
 CELEBERRIMI, VTRIVSQVE REIPVBLICAE PROCERES
 GRAVISSIMI, NEC NON COMMILITONES GENEROSIS-
 SIMI NOBILISSIMIQVE, ea qua quemque decet
 observantia et humanitate Ordinis mei verbis
 oro atque rogo.

P. P. Ienae, sub sigillo Collegii theologo-
 rum a. d. vi Augusti, A. c. l. o. c. c. lxxxv.

7f 847

ULB Halle
006 231 985

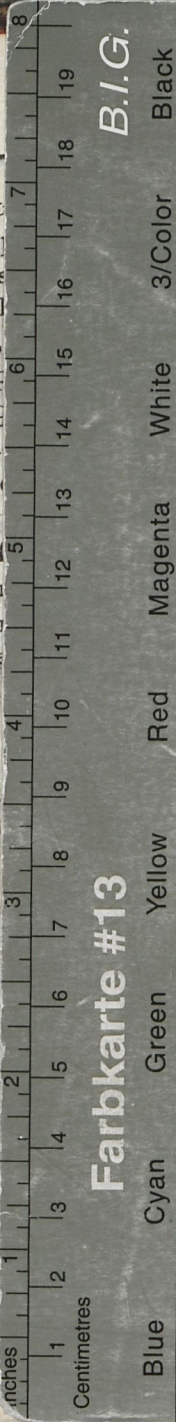
3

NT

Farbkarte #13

B.I.G.

DE
IOANNE A IESV DILECTO
DISSERIT
HABENDASQVE
A VIRO
SYMME REVERENDO ATQVE EXCELLENTISSIMO
HENRICO EBERH. GOTTLBIO
PAVLO

AD IMPETRANDOS SYMMOS IN THEOLOGIA
HONORES
RECITATIONES SOLEMNES
ET
DISPVATIONEM INAVGVRALEM
INDICIT

D. IOANNES GVILIELMVS SCHMID
ORDINIS THEOLOGORVM H. T. DECANVS.

IE N A E
TYPIS GOEPPERDTIANIS.

6

